Єднаймося в Просвіті!

ГАЛИЦЬКА ПРОСВІТА

6 (526)
5 лютого
2015 р.

Як не крути,
на одне виходить,
слід би катюгам
давно зазубрить:
можна прострелити
мозок,
що думку народить,
думки ж не вбить!

Василь СИМОНЕНКО

Тижневик "Галицька Просвіта" * Засновник – Івано-Франківське ОО ВУТ "Просвіта" ім. Т. Шевченка * Свідоцтво – ІФ № 521 від 15.06.2004 р. * Шеф-редактор – Степан Волковецький * Головний редактор – Богдан Вівчар * Літературний редактор – Ірина Шумада * Верстка – Марія Дзебчук * Набір – Наталія Дяченко * Друк – КП фірма "ЛІК" * Тираж – 2000 примірників * Замовлення – № 1049 * Наша адреса: 76018, м. Івано-Франківськ, вул. М. Грушевського,18 * тел. (0342) 75-05-86, * тел./факс (03422) 2-38-67 * e-mail: oblasna-prosvita@ukr.net * http://uaprosvita.if.ua/ * Наші реквізити: Р/р 26003300012896 в ПАТ "Ідея Банк" МФО 336310, код 04929075. * За зміст і достовірність інформації у рекламі відповідає рекламодавець * Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій і подає матеріали для дискусії * За точність викладених фактів відповідає автор * Редакція застерігає за собою право редаґувати і скорочувати матеріали * Листування з читачами – тільки на сторінках газети

КОЛОНКА РЕДАКТОРА

ПИТАННЯ ЖИТТЯ І СМЕРТІ

Як і кожний українець, наприкінці місяця занотовую показники лічильників газу, води, електроенерґії, а невдовзі одержую платіжки – скільки кому винен. Гадав, що так чинить кожен споживач. Та ба, аж ніяк не кожен. Нещодавно почув, що ось уже 23 роки Україна так і не спромоглася встановити лічильник на вхідній газовій трубі з Росії. І розраховується за газ згідно показників російського лічильника. Отакої!

Про встановлення лічильника на українській стороні йшлося давно, ще за газових війн часів прем'єрства Ю. Тимошенко, і ми гадали, що проблема давно вирішена. Та виявилось, що ні. Бо ж очевидно, що лише слабий на голову буде тримати лічильник у хаті сусіда й щоразу питати, скільки ж він використав газу, води, електрики... Виявляється, у нас такі були і є. А може, це комусь вигідно? Може, прибутки від задекларованих обсягів ділять між собою ті, що сидять на трубі й нагорі?

Ех, якби ж то тільки в цьому секторі був безлад. Скажімо, з початком зими забили на сполох, що немає вугілля для українських ТЕС. Де його тільки не закуповують, хоч всюди виявляється корупційний слід. Але ж прем'єр десять місяців при посаді. Він керував минулим Урядом і керує ним же запропонованим нинішнім. Невже не можна було передбачити, що війна на сході, де розташована більшість шахт, так чи інакше вплине на видобуток вугілля? І чому було не вивезти те, що видобуто й лежить на складах, на електростанції?.. А тепер, коли трохи щипнув мороз (дякувати Господу, Він нам послав теплу зиму), зняли такий рейвах, стільки начальницького обурення. Але чому ж ніхто не відповідає за провал справи? Як і за те, що на одинадцятому місяці війни солдати так належно і не вдягнені, не мають доброї амуніції, навіть вдосталь боєприпасів.

А тепер – до головного (власне, головне – війна) – до реформ. Минає рік Майдану, який дав П. Порошенку та А. Яценюку мандат на проведення реформ. Минуло дев'ять місяців, як народ на виборах дав П. Порошенку як Президентові мандат на реформування країни. Минуло три місяці, як виборці на парламентських виборах підтвердили мандат А. Яценюка як прем'єр-міністра на реалізацію програми реформ, якою, здавалося, мала стати коаліційна угода.

Щоправда, розмови, дискусії про них були, але, як кажуть, віз і нині там. Здавалося б, війна мала б спонукати бодай до негайних кроків щодо здійснення децентралізації. Та де там. Забули. Скільки галасу навколо реформування прокуратури, судової системи, правоохоронних органів, зрештою, основи держави – економіки. А реальних кроків не видно. Зате ми повсякчас бачимо, як відважно почуваються в Україні колишні владці й наближені до них. Ось читаю в Інтернеті, що син колишнього Генпрокурора Пшонки, якого оголошено в розшук, спокійно переписує свою київську квартиру на свого адвоката з Донецька. Та для простого громадянина, який і не в розшуку, подібна оборудка – надскладна. А тут – будь-яка примха. Не кажу вже, що жодна майданівська справа досі так і не розглянута в суді, і винні у розстрілах протестувальників не покарані. До слова, аж тепер виявилося, що ДНР створена не в минулому році, а діяла уже в 2009-му, проводила маніфестації під своїми прапорами не лише в Донецьку, а навіть на Майдані Незалежності в Києві. Уже тоді вишколювала бойовиків і снайперів. Але це ж за президентства В. Ющенка і голови СБУ В. Наливайченка! Не бачили...

Та повернімось до реформ. Ними переймається не тільки українське суспільство, а й ті, хто хоче допомогти українцям. Посол США в Україні Джеффрі Пайєтт обурений гальмуванням українських реформаторів. «Проти чого воює Росія? Кого вона хоче перемогти? Україну, яка реформується, яка викорінює корупцію, яка рухається в напрямку європейських структур, впроваджує європейські реформи, про відданість яким чітко заявили виборці на двох демократичних – президентських і парламентських виборчих кампаніях», – говорить посол. Водночас він обурюється, що ніщо не змінюється, що нові українські еліти діють так само, як януковичівські. «Тому постає запитання: «Чи виживе Україна?» Це питання життя і смерті!» – попереджає Д. Пайєтт.

Це запитання він адресує насамперед Президентові, Урядові, парламенту. А що ж вони? У них, вибачте, канікули, вони відпочивають, депутати ж перетрудились, роз'їхались по курортах, на Домінікану, в швейцарські Альпи, як, скажімо, наш земляк Юрій Дерев'янко. Усе б нічого. Але Україна в біді.

Богдан ВІВЧАР

НОВИНИ УКРАЇНИ І КРАЮ

Стипендія і премія Верховної Ради

30 іменних стипендій Верховної Ради України в розмірі дві тисячі гривень щомісяця призначив на рік найталановитішим молодим ученим своєю постановою найвищий представницький орган держави. Таким стипендіатом став і доктор технічних наук, професор Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу Ігор Чудик. Іншою постановою присуджено премію Верховної Ради України за внесок молоді у розвиток парламентаризму, місцевого самоврядування. Серед десяти лауреатів, яким буде вручено цю премію та відповідний диплом, – депутат Івано-Франківської обласної ради Петро Шкутяк.

Нерукотворний образ Ісуса Христа

Унікальну реліквію – оригінал Нерукотворного образу Ісуса Христа, який відомий також як Хустка св. Вероніки, привезли до України. Реліквія постійно перебуває в особистій сакристії папи Франциска і востаннє була вивезена з Ватикану сто років тому.

До 15 лютого реліквія перебуватиме в Архікатедральному соборі Святого Юра у Львові.

Папа Франциск дав для молитовного почитання в Україні оригінал Нерукотворного образу Ісуса Христа на прохання митрополита Львівського – владики Ігоря, за благословенням Предстоятеля УГКЦ Блаженнішого Святослава.

Впродовж двох тижнів вірні матимуть можливість вшанувати святиню світового значення, помолитися перед нею.

Протягом усього часу храм буде відчинений для вірних з 7.00 до 23.00. Умови виставлення оригіналу Нерукотворного образу вимагають посилену охорону. Відповідно, закликаємо усіх, хто збирається відвідати Архікатедральний собор Юра, не брати з собою жодних зайвих предметів, великих валіз чи будь-чого, що могло б зашкодити безпеці людей і реліквії.

Суворо забороняється у храмі фотографувати реліквію, знімати на камери чи в будь-який інший спосіб фіксувати Нерукотворний образ.

Упродовж тижня різні категорії людей матимуть можливість швидкого доступу до почитання, а саме: важкохворі, люди з особливими потребами, діти в супроводі батьків, учасники АТО і їхні сім'ї.

Школярі відвідали бійців

Старшокласники із ЗОШ № 4 міста Долина відвідали поранених бійців АТО, які перебувають на лікуванні у військовому госпіталі у Львові. Школярі привезли захисникам подарунки і подякували за героїзм. А ще передали обереги-ангелики та листівки від своїх однолітків і показали концертну програму.

«Діти дуже раді, що мали можливість відвідати поранених бійців. Багато старшокласників постійно допомагають вантажити продукти і речі для бійців у зону АТО», – розповіла керівник групи Тетяна Матвеєва.

Шифер – у Маріуполь

З Івано-Франківщини в Маріуполь, один із житлових масивів якого фактично зруйнували російські «Гради», відправили вагон шиферу – 2,7 тис. листів, які надав ПАТ «Івано-Франківськцемент». Про це на засіданні Ради оборони області повідомив голова облдержадміністрації Олег Гончарук. «Директор ПАТ «Івано-Франківськцемент» Микола Круць, врахувавши наші звернення та прохання представників органів влади Донецької області, відправив туди за власний кошт шифер, – повідомив він. – Це є кроком, гідним для наслідування. Велика вдячність підприємству». А цього тижня з області на Донеччину відправляється також дві машини пиломатеріалів.

ВТРАТИ

ВІДІЙШОВ ДО АНҐЕЛІВ НЕБЕСНИХ

У понеділок в автомобільній аварії трагічно загинув музикант Кузьма Скрябін. А у надвечір'я по містах України пройшли вечори його пам'яті. Сотні франківців з квітами прийшли на Вічевий майдан, щоб згадати великого музиканта. На сцені перед його портретом горіли свічки, лежали квіти. Його вшанували хвилиною мовчання і гучними оплесками. А ще були сльози, спогади, біль...

Н. К.

Івано-Франківські обласне та міське об'єднання ВУТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка,
Івано-Франківське музичне училище ім. Д. Січинського
на відзначення 100-річчя полковника УПА Василя Андрусяка (Різуна) презентують книжку Стефана Гаха – голови Крайового Братства ОУН–УПА – «Пізнайте правду, яку від нас ховають».
8 лютого, 14.00 НД «Просвіта»

ТАК ДУМАЮ

ЖЕНЕВА ПРОТИ МОСКВИ

Посилання на міжнародні документи, конвенції, договори, маючи справу з Росією, є марним заняттям. Більш вдячним завданням був би пошук хоч одної міжнародної конвенції або одного договору, який Росія та/або її попередник СССР не порушили значною мірою, або цілком іґнорували. Проте, конвенції та договори залишаються міжнародними нормами цивілізованого міжнародного співтовариства. Небажання Росії дотримуватися існуючих норм, повинно сприйматися як небажання Росії бути частиною цивілізованого міжнародного співтовариства. Таким чином, Росія повинна вважатися ізгоєм і країною, яка становить глобальну небезпеку набагато значнішу через її розміри в порівнянні з іншими державами, такими як Сирія, Іран, Північна Корея чи терористичними формуваннями, такими як ISIS, Аль-Каїда або Талібан.

Справа українського пілота Надії Савченко, що знаходиться в російському полоні, є яскравим прикладом зарозумілості й відмови Росії грати за правилами. Надія була захоплена найманцями Росії на території України й передана їхнім російським господарям. Її затримання та подальше утримування у в'язниці заборонене Женевською конвенцією 1949 року або міжнародними кримінально-правовими нормами.

За словами Марка Фейгіна, адвоката Савченко, Надія не самотня. Є близько тридцяти українських військовослужбовців, що знаходяться в російських в'язницях. Росія відмовляється визнати їх військовополоненими, що охороняються Женевською конвенцією.

Та навіть голодування, обрання її депутатом ВРУ, призначення членом української делеґації в ПАРЄ не допомагає її звільненню з полону.

Тут може бути тільки один висновок: Росія є терористичною державою і повинна бути визнана такою з наслідками, що витікають звідси. І потрібно використовувати всі інструменти, які є в розпорядженні Заходу, щоб перемогти Росію в Україні.

Зарозуміла й непокаянна Росія, що страждає від економічного спаду в результаті санкцій, тим не менш небезпечна. Якби вона програла військово, то зможе вилікуватися в кінцевому рахунку. Цей спрощений підхід принесе користь російським людям також. Російський народ буде менше страждати в довгостроковій перспективі. Та це вимагає негайного і серйозного озброєння й узгодження у військовому плані з Україною, в тому числі – надання Україні карти в НАТО. Росія експортує тероризм, і проти цього має повстати весь світ. Вона повинна бути підкорена в Україні.

Аскольд С. ЛОЗИНСЬКИЙ

ПАМ'ЯТЬ

АНОТАЦІЙНА ДОШКА ДИВІЗІЙНИКУ

В Івано-Франківську урочисто відкрили пам'ятну анотаційну дошку колишньому воякові дивізії «Галичина», громадському діячеві, політв'язневі, учаснику Норильського повстання Володимирові Малкошу, яку встановили на фасаді Народного дому «Княгинин». Захід відбувся в рамках реалізації міської програми «Івано-Франківськ – місто героїв».

Як відомо, Володимир Малкош вступив у дивізію в 19 років. У ранзі заступника командира чоти брав участь у бою під Бродами. Пізніше воював у складі УПА. Після завершення війни впродовж 10 років відбував покарання у концтаборах СССР, брав участь у повстанні політв'язнів.- Від 1992 до 2009 року очолював в Івано-Франківську станицю Галицького братства колишніх вояків 1-ої Української дивізії УНА «Галичина», вів пропаґандистську роботу серед молоді.

Дружина Володимира Малкоша Марта, яка прийшла на відкриття анотаційної дошки, в розмові з журналістами наголосила, що її чоловік був мужнім воїном, ніколи не скаржився на життя, був добрим, релігійним і справжнім патріотом. А колишній народний депутат України, ініціатор встановлення дошки, директор Центру розвитку міста Руслан Марцінків у виступі перед івано-франківцями, які прийшли вшанувати дивізійника, наголосив: «Володимир Малкош, як і мій дід, який також добровольцем пішов служити в дивізію «Галичина», не боявся воювати з режимом, вважаючи найстрашнішою московську окупацію. Нині історія повторюється. І лише від нас залежить, чи ми вистоїмо, чи переможемо ворога, і чи будемо сильними, як наші героїчні попередники».

ІСТОРИЧНІ ПАРАЛЕЛІ

УРОК ДЛЯ РОСІЇ

У шостому класі в підручнику з історії стародавнього світу є цікава тема: «Греко-перські війни».

Отож з одного боку – велика Перська держава як аґресор, на чолі якої – войовничий Пу... вибачте, цар Дарій. Амбітний, зарозумілий, але нерозумний.

З другого боку – маленька Греція. Дуже маленька, бо воюють тільки держава-поліс Афіни та ще менша Еретрія.

Не станемо тут подавати історію всієї війни, досить до прикладу сказати, що перед Марафонською битвою у персів було 30 тисяч війська, а у греків – 10 тисяч. Найкраща військова тактика, хороший стратег Мільтіад і патріотизм греків, що зашкалював, вчинили диво: мала Греція перемогла велику перську імперію!

Згодом ще будуть 300 спартанців на чолі з царем Леонідом, які мужньо захищали аеро... вибачте, Фермопільський прохід, і ніхто не здався на милість ворога.

Менший грецький флот переміг перський у Саламінській бухті.

Було ще всяко у тих війнах, але зрештою маленька Греція перемогла (жаль, що нинішня Греція інша, бо не ті тепер греки).

Перемогли, бо дуже любили свою країну, мужньо билися з ворогом і героїчно вмирали, захищаючи свої родини, жінок, дітей, домівки.

Вам ця історія про щось нагадує?

Гадаю і вірю, що менша Україна переможе великого російського аґресора. Бо дух наш сильний, за нами правда і з нами Бог, а отже, перемога – українців.

Василь БАБІЙ

МАЙБУТНЄ

ПАН ГЕНПЛАН

Відбулась офіційна презентація коригування генплану Івано-Франківська, яка зібрала аншлаґ, адже обговорити й запропонувати певні зміни в плані міста зібрався повний зал його мешканців.

Зокрема, присутні мешканці та місцеві активісти підняли болючу для міста тему дитячих садочків. Досить часто виникають ситуації, коли забудовують великі житлові території, обіцяючи поблизу звести садок, однак на ділі його немає. Тож люди вимагали передбачити в генплані дитячі садки в житлових масивах, перед тим як надавати право забудовникам розбудовувати інфраструктуру.

Представник же Державного інституту Сергій Фіалкович пояснив, що зараз місто забезпечене школами на 116 відсотків, а дитячими садками – лише на 55 відсотків. Однак, зарадити зараз нічим не можуть, бо поставити на генплані конкретні місця, де мають бути садочки, неможливо... Конкретне позначення можливе, згідно закону, в детальному плані забудови. На генплані ж відображено загальні розрахунки потреби, а детальні плани будуть розроблятись на наступних стадіях проектування, пояснив Фіалкович. Хоч влада мала б ставити умови при виданні дозволів на забудови.

На презентації громадськості представили архітектурно-планувальну, а також транспортну та інженерну частини.

Зокрема, у представленні транспортної Сергій Фіалкович зазначив, що генплан передбачає перевести франківський аеропорт у комунальну власність. Він є резервним від львівського і залишиться на своєму місці. Хоч проблема в тому, що аеропорт «Івано-Франківськ», як і інші реґіональні аеропорти, є хронічно збитковим, ТзОВ «Скорзонера» щороку дотує його на 5–7 мільйонів гривень (в інших областях аеропорти дотуються з бюджетів) та сплачує близько 2 мільйонів гривень концесійноого платежу в обласний бюджет.

На разі ж Міжнародний аеропорт «Івано-Франківськ» перебуває у концесії у ТзОВ «Скорзонера». Із минулого року він значно пожвавив роботу. Виконуються польоти в Одесу, Дніпропетровськ, Харків, Київ, Москву по непарних днях – понеділок, середа, п'ятниця, неділя.

Крім того, в плані також передбачена побудова декількох нових автостанцій та міжнародний вокзал, та друге кільце маґістральних вулиць, два мости через Бистрицю Солотвинську в мікрорайоні «Пасічна».

За словами головного архітектора міста Володимира Гайдара, також заплановані й багаторівневі паркінги для транспорту на вулицях Незалежності, Галицькій та Набережній імені Стефаника. Однак для цього, після того, як генплан скоригують, міська влада повинна ухвалити ще кілька важливих документів. Зокрема, мова йшла про план зонування та детальний план забудови територій.

ТАКЕ ЖИТТЯ

ОПОДАТКОВУЮТЬ ВСЕ. І ПЕНСІЇ ТЕЖ

Зміни до Держбюджету і пенсійного законодавства, ухвалені Верховною Радою, вплинуть і на так неспокійне життя всього українського суспільства. Як вони позначаться на житті пенсіонерів – про це розмова з заступником начальника головного управління Пенсійного фонду України в області Романом БЕРЧАКОМ.

Р. Б.: Відповідно до Закону «Про Державний бюджет України на 2015 рік», прожитковий мінімум для осіб, які втратили працездатність, з 1 січня цього року становить 949 гривень, а з 1 грудня – 1074 гривні. Тобто перерахунки пенсій, які проводять при зміні прожиткового мінімуму для непрацездатних осіб, будуть лише наприкінці року.

В. К.: А громадян яких категорій торкнулися зміни в пенсійному законодавстві?

Р. Б.: Переважно тих, які отримують спеціальні пенсії відповідно до Законів України «Про державну службу», «Про прокуратуру», «Про статус народного депутата України», «Про судоустрій і статус суддів»... Тепер їх обчислюють у розмірі 60 відсотків заробітної плати (грошового утримання), тобто зменшено на 10 відсотків.

Внесено також зміни до Закону України «Про наукову та науково-технічну діяльність», якими передбачено, що пенсію за віком нараховуватимуть у розмірі 60 відсотків від зарплати наукового (науково-педагогічного) працівника, а за інвалідністю внаслідок трудового каліцтва чи професійного захворювання науковим працівникам – інвалідам першої групи – 60 відсотків заробітної плати, другої групи – 50 та інвалідам третьої групи – 40 відсотків.

В. К.: Резонанс викликало оподаткування пенсій. Що скажете з цього приводу?

Р. Б.: Справді, з 1 січня цього року набув чинності Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи», яким передбачено справляти податок на доходи фізичних осіб із пенсії (включаючи індексацію), або щомісячного довічного грошового утримання, якщо вони втроє більші за місячну мінімальну заробітну плату, що встановлена з 1 січня цього року. Згідно з Законом «Про Державний бюджет України на 2015 рік» тепер вона становить 1218 гривень, а з 1 грудня буде 1378 гривень. Тобто оподатковуватимуть пенсії або суми щомісячного довічного грошового утримання, які перевищують 3654 гривні на місяць. Парламентарі змінили і ставку податку на доходи фізичних осіб. Вона становитиме 15 відсотків, якщо місячний оподаткований дохід не перевищує десять мінімальних зарплат – 12 180 гривень – на 1 січня 2015 року, і 20 відсотків – якщо сума більша. Наприклад, для місячної пенсії у 5000 гривень базою оподаткування є 1346 гривень (5000 мінус 3654). З неї і вирахують 15 відсотків податку – 201,90 гривні. Утримувати податок розпочнуть у лютому за обидва місяці 2015-го. За попередніми розрахунками, оподаткуванню підлягатимуть виплати понад шість тисяч пенсіонерів області. Це всього 1,7 відсотка від їхньої загальної чисельності. До бюджету надійде понад один мільйон гривень.

В. К.: Чимало громадян цікавиться, чи підвищать пенсійний вік, чи скасують пільгові пенсії та виплати за вислугу років.

Р. Б.: Наразі пенсійний вік не підвищили. Не скасували і пенсії за віком на пільгових умовах та за вислугу років. Водночас до 2022-го жінки після 55 років можуть достроково вийти на пенсію за умови, якщо матимуть 30 років страхового стажу, звільняться з роботи і не працюватимуть до досягнення пенсійного віку. Розмір такої виплати буде зменшено на піввідсотка за кожний повний чи неповний місяць дострокового виходу на пенсію. Таке зменшення розміру пенсії застосовуватимуть протягом усього періоду одержання пенсії (тобто довічно) незалежно від її виду.

В. К.: А які види пенсій цього року скасовано?

Р. Б.: Скасовано вихід на дострокову – за 1,5 року до досягнення пенсійного віку, якщо людина звільняється за скороченням штатів або за станом здоров'я. Також у Законі України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» вилучено статтю 39-ту. Тобто з 1 січня цього року вже не передбачено доплати непрацюючим пенсіонерам, які проживають на територіях радіоактивного забруднення. Розмір цієї виплати зафіксовано на 31 грудня минулого року.

В. К.: Багато розмов і навколо можливого зменшення пенсій працюючим пенсіонерам. Чи будуть їм обмежено виплату?

Р. Б.: Пенсій їм не змінили. Вони одержуватимуть їх у повному обсязі.

В. К.: А скільки всього прикарпатців отримують пенсії? Які витрати потрібні на соціальні виплати?

Р. Б.: На початок року в області налічується майже 370 тисяч пенсіонерів. Середній розмір пенсії – 1417 гривень. Місячна потреба в забезпеченні наших громадян виплатами давно перейшла межу півмільярда гривень.

Розмовляв ***Володимир КРИВОРУЧКО***

ІМЕНА

ДЕРЖАВНИКИ НАШОГО КРАЮ

(Закінчення. Поч. у № 5)

Та найцікавішими як для краєзнавця є спогади Ігоря Витвицького про свого батька, діда. «Я пригадую свого діда. Він був спершу управителем школи у селі Угорники... а пізніше судовим урядником у Львові. Одружений був з Клавдією з Порубальських. Батько був у них одиноким сином, народженим у 1884 році. Народну школу він закінчив в Рогатині, а гімназію – в Станіславові. В 1902 році вступив на правничий факультет Львівського університету...

Мав особливий дар встановлювати дружній зв'язок з людьми та заохочувати їх до діла. Щоб вдержати безпосередній контакт з селянами, він постійно відвідував їх, роз'їжджаючи підводою по селах Дрогобиччини... В тому часі в Дрогобиччині був доволі поширений комунізм. Причиною цього було важке матеріальне положення села і пропаґанда, яка йшла зі сходу. Люди вірили, що за Збручем все-таки існує якась українська держава, громадянам якої живеться краще, як їм під Польщею. Бувало, що збаламучені пропаґандою парубки бешкетували на різних зібраннях... Ситуація дещо змінилась, коли в 30-их роках почали надходити вістки про великий погром в Україні... Коли у вересні 1939 року в Дрогобиччину прийшла влада «селян і робітників», то НКВД зразу заходився виарештовувати місцевих комуністів, і вони були в першу чергу знищені... згодом почали добиратись до «буржуазних націоналістів»... Під новою владою батькові не довелося побувати...»

Син Степана Витвицького Ігор пише, що, гортаючи сторінки історії, він натрапив на родове прізвище двічі. Вперше згадується про рід Витвицьких 1509 року. В цьому році молдавський воєвода Богдан пішов походом на Галичину на заклик галицького боярства й шляхти (з 1387 р. Галичина була під польським пануванням). Однак молдавани не вдержались і під напором поляків мусили відступити. Тих, хто підтримував молдавського воєводу, Польща проголосила зрадниками й конфіскувала їхні маєтки. Між тими «зрадниками» зустрічаються і прізвища Витвицьких.

Вдруге він натрапив на прізвище Витвицький в історичній праці В'ячеслава Липинського польською мовою «З дзєюв України». Там подано, що коли в 1648 році Богдан Хмельницький пішов походом у Галичину, то майже вся шляхта, яка в той час звала себе руською, стала на його боці, заявивши йому свою прихильність. Серед тих «бунтарів» ми зустрічаємо знову прізвище Витвицьких.

Колискою роду Витвицьких чи Вітвицьких, вважає Ігор Витвицький, є село Вітвиця чи Витвиця Долинського району. Він пригадує, що в роки навчання в гімназії мав двох товаришів Вітвицьких із с. Витвиця, однак вони не були його родичами. Таким чином, Степан Витвицький, про якого йде мова, не був уродженцем с. Витвиця, та предки його, ймовірно, таки вихідці з цього прекрасного села, багатого на мужів науки і культури.

Та найголовніше. Ми маємо в кого вчитись, з кого брати приклад. Ми горді, що прикарпатська земля дала світові державного діяча, президента УНР в екзилі Степана Витвицького. Його державотворча діяльність віддзеркалюється у сказаних ним словах: «Невмируща ідея державної незалежности України єднає на чужині всіх українців без огляду на їхнє територіальне походження, віровизнання й соціальний стан. Самостійна Соборна Українська Держава – це найвища мета всіх українських еміґрантів, що, розкидані по всьому світу, зберігають нерозривний зв'язок з Українською землею».

У своїй інавґураційній промові 06.03.1954 р. С. Витвицький серед іншого відзначив: «...вся моя життєва свідомість і кожний відрух моєї душі – Україна. Україна та, що була перед нами протягом століть, що є у нас, і та, що буде по нас...»

Ще у 1954 році він передбачив: «Ми назавжди позбулися русофільської федеративної омани... І коли хто-небудь схотів би простягти свою руку по яку-небудь частину української території, той стрінеться з переможним відпором одностайного українського фронту, в якому знайдуться всі українці без різниці їхнього місця походження, віри, партії, переконань і світоглядів».

Високу оцінку політичній діяльності С. Витвицького дав Микола Плав'юк. «Д-р С. Витвицький, – писав М. Плав'юк, – зберігав особисту скромність, тепле ставлення до своїх співробітників і величезну працездатність, перебрав на себе естафету відповідальності за достойну репрезентацію поневоленої, але не збореної України у світі... Був глибоко віруючим християнином».

Микола Плав'юк – п'ятий і останній президент в екзилі, Голова Проводу Українських Націоналістів на еміґрації і ОУН в Україні, уродженець села Русів на Івано-Франківщині (1925–2012).

Восени 1991 р. з ініціативи М. Плав'юка було вирішено припинити діяльність інституцій УНР. У серпні 1992 р. М. Плав'юк на чолі делеґації Державного центру УНР взяв участь в урочистому засіданні Верховної Ради України в Києві, де передав Грамоту УНР Президентові України Л. Кравчуку з взаємоузгодженим формулюванням про те, що проголошена незалежність України 24 серпня 1991 року є правонаступницею УНР.

Архів Державного центру УНР перевезений в Україну й переданий на збереження до Центрального державного архіву (ЦДАВО), де сформовано окремий фонд.

Степан ЯНКОВСЬКИЙ,
член Національної спілки краєзнавців України

ПРЕЗЕНТАЦІЇ

КНИЖКА, ЩО ВЧИТЬ НАС БУТИ ВІЛЬНИМИ

У Національному музеї народного мистецтва Гуцульщини та Покуття імені Й. Кобринського відбулася презентація мистецького видання отця Михайла Димида та Климентії Димид «Каміння Майдану».

У книжці автори – активні учасники Революції гідності – зберегли для нас пам'ять про події, емоції і відчуття майданівців. Через призму Святого Письма отець Михайло Димид дає нам розуміння того, що відбувалося впродовж тривання Майдану, роздуми і проповіді, розпач і заклик, показує становлення нової української нації, основною цінністю якої стало відчуття власної гідності, з якої починається патріотизм.

Двісті вісімдесят сторінок альбому проілюстровано чотириста п'ятдесятьма світлинами, знятими донькою отця Димида – Климентією в різні моменти творення української історії, та доповнено її короткими коментарями, які з'являлися на сторінках соціальних мереж.

Народжений у Бельгії – у вільному світі вільними людьми – отець Михайло Димид приніс відчуття свободи й на київський Майдан. Богослов, греко-католицький священик, прихильник єдності Церкви, співзасновник разом із владикою Борисом Ґудзяком та перший ректор Львівської Богословської Академії (нині це Український Католицький Університет) отець Михайло без страху очолив Літургію на Майдані, сповідав, під свист куль рятував людей, поклавшись на волю Божу, чим дав добрий приклад іншим священикам. Через віру й молитву отець Михайло допомагав відкривати серця, засівав у душах розуміння того, щоб стати вільними, багато залежить саме від нас.

Одним із перших, хто відгукнувся на заклик отця Димида відправляти Служби на Майдані, був парох нижньовербізької церкви Михайло Дзюба. Разом вони долучилися і до створення церковці, разом із майданівцями за Божим покликом йшли й виборювали право бути вільними.

Своїми спогадами й роздумами про Майдан ділилися о. Михайло Дзюба, дружина о. Михайла Димида – Іванна з роду Крип'якевичів, з якою разом виховали п'ятьох дітей. Щирі слова вдячності за жертовну душпастирську працю й книжку, яка поповнила музейну книгозбірку, линули

від генерального директора Національного музею, члена Правління Коломийського МРО «Просвіта» Ярослави Ткачук, а також – від канцлера Коломийсько-Чернівецької єпархії о. Олександра Селезінки, активних майданівців-коломиян Любомира Грабця та Геннадія Романюка, численної коломийської громади. А о. Михайло Димид побажав своїм читачам, «нехай Божий дар – свобода торкнеться кожного з вас, хто відкриє цю книжку».

Завершилася зустріч спільним виконанням духовного гімну «Боже великий, єдиний».

Оксана ЯСІНСЬКА,
завідувачка науково-освітнього відділу НМНМГіП імені Й. Кобринського, голова первинного осередку Коломийського МРО «Просвіта» ім. Т. Шевченка

НА ТОМУ СТОЮ

ТРІЩИ, НЕ ТРІЩИ – МИНУЛИ ВОДОХРЕЩІ!

У цій примівці наш нарід засвідчив, що пік зимових морозів припадає на Водохрещі (19 січня). Після Водохрещів зима тратить свою морозющу силу. Хоч цьогоріч морозів ми так і не діждались, та як на дефіцит газу – це й добре.

Дехто може зацікавитись, а чого це мовознавець вдався до метеорології?

О, ні, товаришу дорогий, не до метеорології, а таки до мовознавства. Прийшло мені вітання з днем Хрещення. Я ледве стримався, щоб не сказати: а бодай вас хрестило вздовж і впоперек! Та ж ми маємо своє, я б сказав, образно-музикальне слово, з улюбленим українцями дактилічним наголосом ВОД**О**ХРЕЩІ.

Як **пОдруга**, **рЕшето**, **кОлесо**, **пОдушка**, **зАв'язка**, **засІдання**.

Нащо нам сухі, мало музикальні слова?

Чи мало нас підробляли під чужі голоси? Наші **«овочі»** перероблено на **«фрукти»**, а **«городину»** на **«овочі»**. Наші **«людські права»** – на **«права людини»** наших **«скарбника»** і **«скарбницю»** – на **«казначея»** і **«казначейство»**, наше **«судочинство»** – на якесь неоковирне **«провадження»**.

Якби став згадувати усіх покручів, то не було б місця у виданні на інші теми.

А цілий Інститут мовознавства дістає платню і ні пари з уст. Бодай би їх добрий дощ намочив.

Дехто думає – пусте діло це мовознавство і мова: Називай мене хоч горщиком, тільки в піч не саджай. А чого, як подумати, батьківщина всіх трудящих світу СССР – держава-рай – продовж свого існування тільки те й робила, що переробляла наші слова. Щось їх змушувало це робити.

А сьогодні йде війна на сході, Ви думаєте за що? Так за те ж таки мовне питання. Не встигли східні терористи проголосити свою незалежність, як зараз таки стали перейменовувати вулиці: **Леніна** на **Ленина, Космонавтів** на **Космонавтов**. Видати, це їм найбільше докучало. А чого, спитаєте.

Очевидно, що люди з курячими мізками, коли чого не розуміють і не можуть опанувати, то єдина реакція: ненавидіти. Візьмім, екс-прем'єра Азарова. Як він не мучився, а не міг вимовити слова **попередники**, тільки **папєрєднікі**. А чому? У московській же мові є звук э: **это, эхо**, а також **поэт, поэма.** І Азаров ці слова вимовляє з **э**, як і належить. А у слові **попередник** – хоч убий – не може.

Виходить, що це ґандж – хвороба, і криється вона у мозку. От такі люди з ґанджем у мозку й починають ненавидіти і мову українську, і українців, і Україну. Усе через мову. Українець, як треба, то скаже і по-своєму правильно і по-московськи правильно. Виходить, що українець таки здоровіший головою. То, щоб не визнавати українців здоровішими духовно, краще їх ненавидіти.

Так думає уся московська еліта на чолі з Шибздиком. Один ґандж у всіх – недоумкуватість. Росіяни, які не мають цього ґанджу, цілком на боці України й українців. Отже, миру можна досягти, коли в Росії зміниться диктаторська еліта. І це єдиний варіант досягнення миру.

І світ, і позасвіття хочуть цього.

Єдине, що їм треба робити – гарячіше, не так мляво, допомагати Україні.

І буде успіх.

Святослав КАРАВАНСЬКИЙ

ПОПЕРЕДНИКИ

ЇМ «СОНЦЕ ВСМІХАЛОСЬ КРІЗЬ РЖАВІЇ ҐРАТИ»

Сьогодні, коли українці піднялися з колін і творять нову державу, а в ній – нового громадянина, як ніколи гостро, стоїть питання виховання юнаків і юнок на прикладах наших національних героїв, які у надскладних умовах підпільної боротьби офірували собою заради відродження України.

В ці дні Калущина вшановує одну з таких постатей, адже минає сто років народження в селі Довпотів Юлії Ганущак, згодом – сільської вчительки у Верхній, чиє навчання у Дрогобицькій гімназії і вчительській семінарії у Львові пов'язало з «Пластом», із Юнацтвом ОУН, із видатними діячами національно-визвольної боротьби, посеред яких Степан, Олекса і Василь Бандери, Роман Шухевич, Катерина Зарицька.

Хто ж вона – ця жінка, за що її ім'я золотими літерами занесено в історію національно-визвольних змагань, адже не так багато жінок удостоєно однієї з найвищих нагород ОУН – Бронзового Хреста Заслуги.

Спершу – штрихи біографії. Цитую за М. Когутом із його дослідження «Калущина: люди і долі».

«Ганущак Юлія (підп. псевдо – Галичанка, 31.01.1915 р., с. Довпотів Калуського повіту – 15.08.1997 р., там же) педагог, учасник національно-визвольних змагань і політв'язень. Закінчила Дрогобицьку гімназію (1935). Член ОУН. Викладала на курсах провідників доросту при товаристві «Рідна школа» (1936–1939). З вересня 1939 по квітень 1940 вчителювала в с. Верхня тепер Калуського району. Уникла арешту. 1940–1941 рр. – у підпіллі. Від липня 1941 – в Українському комітеті (Калуш). Пройшла вишкіл. Референт УЧХ на Станіславщині (1944–1945). Пізніше – на теренах Дрогобиччини. Заарештована у травні 1946 р. в с. Нижнє Синьовидне біля Сколе. Засуджена на 15 років ув'язнення. Відзначена Головним військовим штабом Бронзовим Хрестом Заслуги. Після повернення в Україну проживала в рідному селі Довпотів біля Калуша. Похована на місцевому цвинтарі. В жовтні 2000 р. на могилі Ю. Ганущак освячено стрілецький хрест».

Лише кілька скупих рядків. Наче прискорені кадри кінохроніки того часу. А спробуймо зупинити проектор хоч би на роках 1944–1946, коли Юлія організовувала медичне забезпечення УПА і цивільного населення, керувала всіма підпільними шпиталями на наших теренах, бувши керівником Станіславської підреферентури підпільного Українського Червоного Хреста. До того ж, маємо чудову для цього нагоду, – багатотомне видання із серії «Літопису Української Повстанської Армії», – присвячене жіноцтву у національно-визвольних змаганнях, і зосібно – Катерині Зарицькій, керівникові підпільного УЧХ на західноукраїнських землях, що належить перу відомої дослідниці цієї теми, кандидата історичних наук Лесі Онишко, а також том 23 «Літопису Української Повстанської Армії» «Медична опіка в УПА».

І знаходимо детальні описи завдань, які виконував Український Червоний Хрест і водночас викладено умови, в яких доводилося працювати жіночій мережі ОУН, що творило собою становий хребет усього УЧХ.

Як відомо, в основу структури УПА було покладено територіальний принцип, тобто були УПА-Північ, УПА-Південь, УПА-Захід, УПА-Схід. Відповідно їм підпорядковувалися воєнні округи, що поділялися на тактичні відтинки. На території останніх діяло кілька куренів, до складу кожного входили сотні, чоти і рої. Аналогічною була і структура санітарної служби, на базі якої і постав Український Червоний Хрест, котрий перебрав на себе не лише функції догляду за пораненими, з огляду на постійні рейди повстанських сотень і їхні численні сутички з ворогом, а й постачання, цілковите забезпечення підпільних польових шпиталиків, а також провадження пропаґандистської, виховної роботи серед населення.

Нагадаємо, що першим головою підпільного УЧХ на західноукраїнських землях Галицький крайовий провід призначив Катерину Зарицьку, свідому українку, мужню жінку, що пройшла через тюрми й катування ще за Польщі. Саме К. Зарицька разом із С. Бандерою, М. Климишиним, М. Лебедем, Д. Гнатківською була серед 12 обвинувачених у справі замаху та вбивстві міністра внутрішніх справ Речі Посполитої Броніслава Пєрацького на Варшавському процесі. Саме Катрі Зарицкій доручили сформувати референтуру, або провід, УЧХ. Серед перших кандидатів вона назвала прізвище Юлії Ганущак, тож маємо певність, що Ю. Ганущак і К. Зарицька добре зналися.

На тендітні плечі Юлії Ганущак (Галичанки) лягла організація та проведення курсів санітарів в окрузі, районах і сотнях УПА, налагодження в кожному районі й сотні польових шпиталиків для поранених вояків і цивільного населення, належний контроль за їхньою роботою, матеріальне, медичне та продуктове забезпечення…

Чи не найскладнішою була організація санітарних пунктів у лісових зонах, здебільшого це були сільські хати, хоч подекуди і лісничівки. В кожному великому шпиталі мав обов'язково працювати лікар, а то й кілька, функції яких виконували як фахові лікарі, так і студенти-медики. Як, зокрема, Калущина пам'ятає лікаря Ярослава Мартинця (Береста), який загинув у с. Завій. «До кожного санітарного пункту прикріплювалася санітарка (зазвичай професійна) і дві помічниці з місцевих». Окрім поранених, а їх привозили з усіх теренів чи не щодня, вони мусили давати раду і хворим, і, як згадували колишні стрільці УПА, штучно створеній епідемії тифу, чи то спалаху корости у тому чи іншому селі.

Вона, Галичанка, намагалася бути всюди сама, особливо там, де організовувалися вишколи майбутніх санітарок. Це було дуже небезпечно, адже пересувалися здебільшого пішки, підводами, а як траплялася можливість – і військовими тягаровими автами як звичайні селянки, які везли продукти на продаж до міста. Можемо собі лише уявити, яке полювання організовувалося НКВД на цих відважних жінок! Усе частіше надходять повідомлення про виявлені і знищені криївки-шпиталики, численні арешти, жорстокі допити, і, зрештою – 25 років ув'язнення К. Зарицькій та 15 років – Ю. Ганущак…

Та навіть там, у тюрмі, як писав чоловік К. Зарицької М. Сорока, «Їм сонце всміхалось крізь ржавії ґрати».

Віра ПЕРЕГІНЯК, *Калуський район*

ПОСТАТІ

Його гартували буревійні роки української національно-визвольної революції. І життя його було драматичним і спопеляючим: воно не стало для нього епілогом під Базаром («Новітньою Каялою») – його, як і інших борців за волю України, поглинула безпросвітна тиша Соловецьких могил, де «класичним великомученикам» (за висловом Дмитра Куликовського) не гриміли сальви.

КЛИМ ПОЛІЩУК І ГАЛИЧИНА

* * *

…Клим Поліщук. Письменник. Публіцист. Фольклорист. Драматург. Фейлетоніст. Редактор. Виступав під літературним псевдонімом К. Лавринович. Народився 25 листопада 1891 р. у с. Краснопіль, що на волинській Житомирщині, у сім'ї селянина Лаврина Поліщука. Освіту здобував самотужки.

Літературну діяльність розпочав 1909 року під час навчання в «Художественно-рисовальном училище при Академии художеств» у Санкт-Петербурзі оповіданням «Що співає соловейко?», яке було опубліковане у Львівському часописі «Дзвони». Згодом видав кілька зшитків казок, а також волинські народні пісні під редакцією О. Кошиця, зокрема «Збірничок найкращих українських пісень з нотами. Зібрав К. Л. Поліщук» (Київ, 1913). Хоч Володимир Гнатюк у своїй праці «Пісні про неплідну матір і ненароджені діти» про це видання говорить як про «досить погануньку збірку з Волині».

Протягом 1909–1914 рр. Клим Поліщук постійно друкувався у часописах Галичини і Наддніпрянщини: «Промінь», «Український голос», «Робітнича газета», «Народна воля», «Літературно-науковий вістник», «Музагет», «Мистецтво». У догалицький період він видав збірку нарисів і оповідань «Далекі зорі» (1914), збірки поезій «Співи в полях» (1917), «Поезії» (1919), прозові збірки «Серед могил і руїн» (1918), «Тінь минулого», «На порозі» (1919).

Під час Першої світової війни К. Поліщук – 1917 року у Вальку (Ліфляндія) разом зі Скнаром редаґував український фронтовий часопис «Досвід». А перед тим був заарештований російською поліцією як «мазепинець», «сепаратист» і висланий за межі України.

У революційні 1917–1919 роки редаґував часописи «Український голос» та «Народна воля».

* * *

…Поразка національно-визвольної революції 1917–1921 рр. виштовхнула на терени Галичини, окупованої Польщею, тисячі «збігців з Великої України» – національно свідому інтелектуальну еліту: письменників, науковців, культурно-мистецькі гурти, театральних діячів, чільних представників політичного і громадського життя.

У цьому потоці біженців-утікачів від «червоної аракчеєвщини» (за словами С. Єфремова) був і **Клим Поліщук** зі Східної Волині. Коли і за яких обставин він опинився на Станиславівщині?

Деякі історики, зокрема Михайло Буджак із Тлумача, повідомляють, що Клим Поліщук працював у Товмацькій польській гімназії від 27 серпня 1919 р. до початку квітня 1920 року. У це повідомлення вкралася неточність. Справа в тому, що до вересня 1919 року Клим Поліщук перебував у вирі повстанського руху на Україні, зокрема, у загоні отаманші Марусі Соколовської на Волині, який у вересні 1919 року був розбитий червоними військами. У примітках до своєї повісті «Отаманша Соколовська», опублікованій 1920 року у львівському журналі «Життя і мистецтво», він вказує дату і місце написання твору: «1920 року, 7 вересня, м. Товмач, Галичина». Отож у Товмачі (сьогоднішньому Тлумачі) Клим Поліщук як письменник і публіцист працював досить плідно: він написав низку оповідань, що згодом увійшли до його збірок історичної прози з бурхливих років національно-визвольної революції з її болем, стражданнями і духовними потрясіннями народу, зокрема «Жменя землі. Галицькі леґенди» (Львів, 1921), «Воєнко: із записної книжки», «Манівцями» (1922).

Володимир МОРОЗЮК, *член НСПУ*
(Далі буде)

ЗМІНА

ЩО МОЖУТЬ ДІТИ, КОЛИ УКРАЇНОНЬКА СУМНА

У НД «Просвіта» Івано-Франківська відбулася презентація дитячої книжки Віри Багірової «Таємниця місячного сяйва»

Творіння Віри Багірової «Таємниця місячного сяйва» – це книжка гостроти часу, коли історія розвивається надто швидко, коли діти не в змозі стояти осторонь. Всім своїм серцем вони відчувають біль і радість рідної землі, дорогої України, хоч дорослі стараються оберігати їхнє дитинство.

Багато вразливих дитячих душ уже зазнали втрати близьких, бачили геройство рідних людей. І як би ми їх не захищали від зла війни, вже сьогодні в їхніх серцях зароджується патріотизм і гордість справжнього українця.

Віримо в те, що Бог готує нам сильну зміну. І ця зміна буде якісно новіша, сильніша, мудріша.

Час іде на нову спіраль витка історії. І ми не можемо упустити виховання наших дітей ні на мить. Тож використовуймо цю мить.

Двадцять дітей ЗОШ № 7 ще до початку шкільних канікул виявили бажання вивчити напам'ять вірші з нової книжки поетеси. Тож на презентації вони впевнено і з захопленням їх декламували. Ми чули, чим переповнені дитячі серця, чого діти прагнуть сьогодні, що можуть, чим помогжуть, чим прислужать Україні, коли вона сумна і в Україні йде війна, коли в багатьох із них тати знаходяться в зоні АТО.

Вірі Багіровій дякувала від усіх педагогів загальноосвітніх та дошкільних навчальних закладів Івано-Франківська головний спеціаліст з питань загальної середньої освіти управління освіти і науки виконавчого комітету міської ради Світлана Бойчук-Коцюбинська. Голова обласної «Просвіти» Степан Волковецький висловив упевненість, що вірші, оповідання, казки, пісні авторки зігріватимуть не одне покоління українців, бо… «всі ми є діти Вкраїни одної». Це підтвердили у своїх піснях і хор хлопчиків ЦДЮТ під керівництвом Світлани та Яреми Павликів, Яринка Батюк (вихованка дитячої студії Ірини Батюк), Олег Дем'янець, Дана та Діана Данилюки, Мар'яна Королюк та Христина Гавриленко, вихованці Клубу обдарованих дітей обласної «Просвіти», керівником якого є Руслана Денега. Вона сама своєю піснею «Крути» зробила заспів до заходу, який відбувався саме 29 січня, у День Героїв Крут, які, впевнена, виховувалися саме на такій творчості, як Віри Багірової, що кликала до розвою українства серед молодого покоління.

Михайлина БОДНАР

ЗАСТЕРЕЖЕННЯ

НЕ ПИЙ, КОЗАЧЕ!..

Ще радянська соціально-медична наука встановила, що алкоголізм був третьою причиною смерті після серцево-судинних захворювань і злоякісних новоутворень. В середньому алкоголь знижує тривалість життя на 20 років. Те, що сталося в самостійній Україні з поширенням алкоголю, не вписується в жодні рамки. В Україні функціонує понад 500 заводів з виробництва цих напоїв. За медичними дослідженнями, межа в 20 літрів абсолютного алкоголю на одну особу є критичним показником: настає не лише моральна, а й фізична деґрадація нації. Саме таку межу Україна перейшла в 2000 році. А здоров'я, довголіття населення на 55 відсотків залежить від способу життя, на 20 відсотків – від успадкованої схильності, на 15 відсотків – від стану довкілля і лише на 10 відсотків – від медичної допомоги.

Щороку Україна втрачає більше 40 тисяч людей з причин, зумовлених алкоголем. У чоловіків при частому вживанні алкоголю виникає залежність через 6 років. У жінок алкоголізм може розвинутись через 6 місяців, але обов'язково – через 2–3 роки. При розпадах печінки і після струсу мозку – ще швидше.

Не можна розділяти «слабкі» й «сильні» алкогольні напої. Вони однаково завдають непоправну шкоду фізичному здоров'ю і психічному стану. Слабоалкогольний коктейль джин-тонік, ром-кола, бренді-кола містять до 8 відсотків алкоголю, в літрі – 80 мл чистого спирту.

За даним ВООЗ, Україна займає перше місце з алкоголізму серед школярів і це при тому, що алкогольні напої не повинні продаватися особам до 18 років. За останні 15 років пивна алкогольна залежність зросла в 12 разів. Пивний алкоголізм навіть підступніший, розвивається непомітно, але одразу переходить у важку форму і дуже погано лікується.

У цей драматичний період, коли Україна – у вогні, вкотре настає загроза фізичному й моральному здоров'ю українців.

А в цей час у нас відсутня антиалкогольна програма й державне замовлення на боротьбу з алкоголізмом. Виникають якісь епізодичні сплески, як, наприклад, заборона реклами або розпивання спиртного на вулицях. Хоч суспільство вимагає цієї боротьби.

Боротьба з алкоголем – це всебічна національна програма, яка б охоплювала освітню, правничу, медичну, промислову, торгову й інформаційну сфери. У суспільстві необхідно сформувати табу до вживання спиртного. Таке табу повинно формуватися в свідомості дітей з перших років життя. Влада зобов'язана усвідомити, що мова йде про наше спільне майбутнє.

Степан ҐЕНИК, *професор*

ІМЕНОСЛОВ

ТАЄМНИЦІ ІМЕНІ

ЮХИМ

Ім'я *Юхим* у нас колись, видно, було дуже популярним. Про це, зокрема, свідчить безліч прізвищ, утворених від нього: *Юхименко, Єфименко, Юхимчук, Юхимович (Яхимович), Юхимусь/Юхимась, Юхимасенко, Юхимець* тощо.

Ім'я це носять навіть жінки: *Юхима,* або *Хима.*

Своїм коренем згадане ім'я з'єднане з грецьким словом, котре в перекладі передається, як *«благодушний», «радісний», «доброхвальний».*

ЖИТТЯ ОСЕРЕДКІВ

Гарним дарунком до Різдвяних свят для коломиян та гостей міста став виступ у Народному домі колективу народного хору «Просвіта» з нагоди 25-річчя відродження «Просвіти» і чвертьстолітнього ювілею хору. В урочистостях вступне слово мав голова міськрайонного об'єднання «Просвіта» Василь Глаголюк, який детально охарактеризував роль і місце «Просвіти» в державотворчих процесах на Коломийщині, розповів про основні напрями її діяльності за чверть століття і про творчу працю просвітянського хору під орудою незмінного художнього керівника і диригента Романа Хімея, активного культурно-громадського діяча, педагога, хорового композитора і просто великого патріота.

ПІСНЯ – ДУХ І ЖИТТЯ

Того святкового дня в залі Народного дому зібралися поціновувачі хорової музики та шанувальники просвітянського хору, який виник в часі національного піднесення напередодні нової історичної доби – відновлення Незалежності України. Вітчизна потребувала нового слова, нової пісні. Заклик до патріотичних сердець було почуто, хор було засновано. Творча діяльність хору – це не просто художня самодіяльність, це – колосальна праця для відродження національної пам'яті українців. Жодне свято в місті, та й не тільки міське, не обходиться без тематичної хорової пісні. Вона звучить на урочистостях в честь історичних дат, видатних національних героїв, церковних діячів, під час панахид біля символічних могил героїв України, в часі Богослужінь в соборах України і за кордоном…

Усіх добрих справ хору «Просвіта» для зміцнення національної ідеї в серцях українців і не перелічити. Колектив ще жодного разу нікому не відмовив, завжди бере участь в урочистостях, де є потреба хорових творів. Щороку хористи задіяні в 30–40 заходах. Погодьтесь, це нелегка праця, а ще плюс репетиції, щонедільний спів Літургії в храмі Св. Йосафата… Кожен учасник «Просвіти» свідомий щодо свого обов'язку, місії. Варто зауважити, що велика частка творів з репертуару хору звучить в обробці диригента, який видав уже шість збірок власних обробок пісень. Днями вийшла з друку сьома – «Співай, Україно!», що є вагомим підсумком композиторської діяльності Романа Хімея. Окремі епізоди творчого життя колективу просвітян висвітлені в книжці «Просвіти» «Невгасимий жар» автором цих рядків, старостою хору.

Але вернімося до святкової зали, де глядачі мали змогу насолодитися українською хоровою піснею. Зважаючи на те, що на сході України йде кровопролитна війна, до програми урочистостей ввійшли твори духовного характеру, молитви, Шевченкові пісні та патріотичні, які актуальні були і 25 років тому, і сьогодні на часі…

З нагоди 25-річчя хору хористам вручено грамоти від обласної, міськрайонної «Просвіти», міськради та Коломийської райдержадміністрації. Для кожного хориста народний депутат VI демократичного скликання Олесь Доній в подарунок передплатив просвітянські видання. Соліста хору Івана Липчука удостоїли найвищої просвітянської нагороди – вручили медаль «Будівничий України». Ольгу Руданець, відповідального секретаря товариства, нагородили «Відзнакою міського голови». Керівника хору Романа Хімея та заступника голови товариства «Просвіта» Михайла Андрусяка представили до нагороди райдержадміністрації – «За заслуги перед Коломийщиною».

Як і годиться, вшанували хвилиною мовчання і піснею-реквіємом «Пливе кача…» усіх, хто відійшов за межу вічності, хто навічно долучився до небесного хору.

До слова згадаю, що напередодні Йорданських свят колектив «Просвіти» став учасником благодійної коляди в Косові на підтримку поранених бійців АТО. Дійство, в якому взяли участь хорові колективи та ансамблі з районних центрів нашої області та Буковини, відбулося з ініціативи ГО «Косівський майдан». Зібрані кошти, а це – 11 566 грн., вручили батькові важкопораненого бійця АТО з Івано-Франківська, який лікується в Київському госпіталі. Тарасові Мокляку побажали швидкого одужання. Отак пісня підтримує дух і життя.

Мирослава ГРУШЕВСЬКА, *член НСЖУ, просвітянка, староста хору*

ВАРТО ЗНАТИ

ЗНАКИ, ЩО ВІЩУЮТЬ

На упаковках насіння (особливо імпортного) зустрічаються різні латинські літери чи навіть їх поєднання. Це – зашифрована інформація про репродуктивний матеріал. Вони віщують, який це сорт, до яких хвороб стійкий та інше.

A – сорт стійкий до альтернаріозу (згадане захворювання більш відоме як чорна плямистість огірків).

C – сиґналізує про опірність рослин до кладоспоріозу (бурої плямистості томатів).

CTV – ґарантує: овочам, не страшний вірус огіркової мозаїки.

F – вказує, що культура не піддасться фузаріозному в'яненню (стосується огірків та помідорів).

F1 – попередження про купівлю гібридів.

N – тішить опірністю до нематоди.

P – означає, що городині не загрожує фітофтора.

V – стійкість огірків і томатів до вертицильозного в'янення.

VF – запевняє про високий імунітет до фузаріозу (парші).

Tm – можна не остерігатися зараження вірусом тютюнової мозаїки.

ЛЮБИ І ЗНАЙ СВІЙ РІДНИЙ КРАЙ…

КАЛЕНДАР ПРОСВІТЯНИНА

ЛЮТИЙ

(Закінчення. Поч. у № 5)

16 ЛЮТОГО

75 років від дня народження **Дмитра Захарука,** громадсько-політичного діяча, педагога, публіциста, письменника, народного депутата України І демократичного скликання, депутата обласної ради, заступника голови ОО ВУТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка, уродженця с. Задубрівці Снятинського району.

75 років від дня народження **Світлани Топоркової,** івано-франківської художниці, члена НСХУ.

18 ЛЮТОГО

130 років смерті **Євгена Желехівського** (1844–1885), лексикографа і фольклориста, засновника і першого голови філії «Просвіти» м. Станіслав (тепер – Івано-Франківськ).

19 ЛЮТОГО

75 років від дня народження **Марії Прохасько,** лікаря, члена осередку «Відродження» ІФ МО ВУТ «Просвіта» імені Тараса Шевченка, матері перекладача Юрія та письменника Тараса Прохаськів, уродженки м. Івано-Франківськ.

20 ЛЮТОГО

65 років від дня народження **Ярослава Воронича,** майстра художнього різьблення на дереві, члена НСХУ, уродженця с. Саджава Богородчанського району.

25 років створення товариства «Гуцульщина» у Верховині.

21 ЛЮТОГО

Міжнародний день рідної мови.

22 ЛЮТОГО

135 років від дня народження **Осипа Турянського** (1880–1933), письменника, педагога, який деякий час вчителював у Рогатині й Тлумачі, автора повісті «Поза межами болю».

125 років від дня народження **Костя Кисілевського** (1890– 1974), педагога і мовознавця, уродженця с. Рошнів тепер Тисменицького району.

23 ЛЮТОГО

125 років від дня народження **Володимира Щуровського** (1890–1969), лікаря, громадського діяча, дійсного члена НТШ, уродженця с. Нижній Струтинь тепер Рожнятівського району.

24 ЛЮТОГО

105 років від дня народження **Василя Сидора** (1910–1949, загинув біля Перегінська), крайового провідника ОУН, заступника головного командира УПА.

25 ЛЮТОГО

День народження Лесі Українки (1871–1913), великої української поетеси, громадської діячки.

165 років від дня народження **Володимира Барвінського** (1850–1883), громадського діяча і письменника, редактора і засновника «Діла», одного з творців української національно-політичної ідеології.

95 років від дня народження **Михайла Клапчука** (1920–1984), історика, етнографа, археолога, краєзнавця, дослідника Делятинщини, уродженця с. Корнич Коломийського району. Похований у с-щі Делятин.

75 років від дня народження **Миколи Лесюка,** мовознавця, професора Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника, активіста «Просвіти», уродженця с. Ковалівка Коломийського району.

27 ЛЮТОГО

120 років від дня народження **Степана Клочурака** (1895–1980), політичного і державного діяча, президента Гуцульської Республіки (1918).

28 ЛЮТОГО

130 років від дня народження **Людвіка Миколи Гладіловича** (1885–1967), українського і польського диригента, уродженця м. Коломия.

125 років від дня народження **Осипа Сорохтея** (1890–1941), графіка й живописця, січового стрільця. Похований в м. Івано-Франківськ.

Підготував ***Петро АРСЕНИЧ***

УСМІХНІТЬСЯ

АНТИВОЄННЕ

– Як зробити так, щоби не було війни?

– Треба всім добрим об'єднатися й повбивати всіх поганих!

АМНІСТІЯ КАПІТАЛУ

Оголошення на дверях воєнкомату: «У зв'язку з недавніми терористичними актами й потребою зміцнення обороноздатності країни всі перед цим дані хабарі вважати недійсними!»

ВЖИК!

Путін випробував перший російський електромобіль із Глонасс. Автомобіль із Путіним за кермом проїхав 100 метрів лише за 3 секунди!

– А далі?

– А далі – все: вилка з розетки вилетіла.

ШЛЯХТА

– Дівчино, а як вас звати?

– Анжеліка.

– Боже, як гарно! А то в нас у селі все Маруськи та Параски. А як звати вашого сина?

– Артур.

– Боже, як гарно, а в нас у селі все Васьки та Петьки. А як звати вашого чоловіка?

– Я мати-одиначка.

– Боже, як гарно, а нас у селі все курва та курва.